

Arbejdsnotat

Evaluering af

Statslig udmelding til regionplanrevision 2001

Baseret på gruppeinterview af regionplanlæggere og sektoreksperter i fem amter

Udført for Miljø- og Energiministeriet, Landsplanafdelingen af

Tove Enggrob Boon, *Skov & Landskab* (FSL)

Titel

Evaluering af
Statslig udmelding
til regionplanrevision 2001

Udført for

Miljø- og Energiministeriet,
Landsplanafdelingen af
Tove Enggrob Boon,
Skov & Landskab (FSL)

Skov & Landskab er et center for forskning, undervisning,
Formidling og rådgivning vedr. Skov, Landskab og Planlægning.

Centret er et forpligtende samarbejde mellem tre selvstændige
Institutioner: Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (KVL),
Samt Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL) og
Skovskolen under Miljø- og Energiministeriet.

Papirkvalitet

80 g Cyclus
100% genbrugspapir

Kopi

Miljø- og Energiministeriet
Departementet
København

Oplag

150 eksemplarer.

Materialet er udarbejdet til internt brug.

Maj 2000

Forord

Denne arbejdsrapport om evaluering af den statslige udmelding til regionplanrevision 2001 er udarbejdet for Landsplanafdelingen af Tove Enggrob Boon, *Skov & Landskab* (FSL). Evalueringens resultater, herunder fortolkninger, synspunkter og bearbejdning, er forfatterens ansvar og dækker ikke nødvendigvis Landsplanafdelingens synspunkter. Landsplanafdelingen har med stor interesse læst evalueringens resultater og vil lade dem indgå i forberedelsen af den næste statslige udmelding til amternes regionplanrevision 2005.

Den statslige udmelding til regionplanrevision 2001 er en forhåndstilkendegivelse af de rammer, de statslige myndigheder vil lægge til grund for deres behandling af regionplanmyndighedernes forslag til regionplanrevisioner samt af de forslag til regionplantillæg, der vil blive fremlagt, indtil der foreligger en ny, statslig udmelding.

Udmeldingen sammenstiller de statslige myndigheders eksisterende rammer for regionplanlægningen i form af mål og krav, der er affødt af allerede vedtagne lovændringer, statslige handlingsplaner og sektorpolitikker. Udmeldingen forpligter de enkelte ministerier og styrelser.

Med denne evaluering ønsker Landsplanafdelingen både at evaluere processen med at udarbejde den statslige udmelding til regionplanrevision 2001 og at evaluere udmeldingen som et værktøj og kommunikationsredskab i planlægningen. Evalueringen vil blandt andet blive anvendt som grundlag for Landsplanafdelingens tilrettelæggelse af proces og indhold af den næste udmelding til regionplanrevision 2005. Denne proces starter allerede i 2000, og Landsplanafdelingen forventer at kunne udsende den færdige udmelding i første halvdel af 2002.

Landsplanafdelingen vil gerne takke deltagerne for deres engagement og opbakning i gennemførelsen af denne evaluering. Ud fra de mange konstruktive bidrag håber Landsplanafdelingen næste gang at lave en udmelding, som i endnu højere grad understøtter amternes regionplanlægning og styrker et godt samarbejde mellem amterne og staten.

Landsplanafdelingen, maj 2000

Indholdsfortegnelse

FORORD	3
INDHOLDSFORTEGNELSE	5
SAMMENFATNING	7
1. INDLEDNING	11
1.1 EVALUERINGENS FORMÅL	11
1.2 MÅLGRUPPEN	12
1.3 AFGRÆNSNING	12
1.4 FREMGANGSMÅDE	12
1.5 RAPPORTENS OPBYGNING	13
2. RESULTATER	14
2.1 REGIONPLANLÆGNINGENS ORGANISERING OG PLACERING I DE FORSKELLIGE AMTER	14
2.2 UDMELDINGENS ANVENDELSE I DEN DAGLIGE PLANLÆGNING	17
2.3 UDMELDINGENS FAGLIGE INDHOLD - SAMLET SET OG EMNEVIS	18
2.4 UDMELDINGENS BIDRAG TIL TVÆRFAGLIG PLANLÆGNING	23
2.5 UDMELDINGEN SOM KOMMUNIKATIONSREDSKAB MELLEM FORVALTNING OG UDVALG/AMTSRÅD	30
2.6 UDMELDINGENS TILBLIVELSE - VURDERING AF PROCESSEN	32
2.7 OPFØLGNING	36
REFERENCER	41
BILAG 1 DELTAGERE	42
BILAG 2 INTERVIEWGUIDE	43

Sammenfatning

Denne evaluering af den statslige udmelding til regionplanrevision 2001 har omfattet 11 informanter, som dagligt arbejder med regionplanlægning i amterne. De er ansat i forskellige typer kontorer og stillinger og har forskellig uddannelse. De konkrete problemstillinger, der trænger sig på i amtets regionplanlægning, varierer, og regionplanlægningen er organiseret forskelligt i de fem amter. Dermed forventes evalueringen at give et bredt billede af de forskellige holdninger, der er til den statslige udmelding. Til gengæld er evalueringen ikke nødvendigvis repræsentativ for landets 14 amter.

Alle informanterne er enige om, at "udmeldingen er god, bedre end sidst", navnlig på grund af den konsekvente, sproglige skelnen mellem "skal", "kan" og "bør". Der synes at være en generelt positiv holdning til den statslige udmelding som redskab og til Landsplanafdelingens indsats som sådan. Herudover er der en række kritikpunkter og forslag til, hvordan Landsplanafdelingen kan forbedre såvel udmeldingens udformning som processen, kort opsummeret i hovedpunkterne nedenfor.

Udmeldingen er for detaljeret i sine krav og ønsker, hvorved den styrer indholdet af, snarere end rammerne for, regionplanlægningen. Hvis udmeldingen skal opfattes som et administrativt instrument, hvor hvert amt skal efterleve alle "skal" og "bør", så er opfattelsen, at der stilles flere krav, end amterne har ressourcer til at løfte. Det får den konsekvens, at der ikke er kræfter til overs til at føre en aktiv, amtslig politik ud fra lokale forudsætninger. Et amt foreslår derfor, at der laves en økonomi- og ressourcevurdering af udmeldingen, og at der tilføres ressourcer for hvert yderligere krav, der stilles om analyser, udredninger osv. Det skal altså overvejes, om de mange "skal" og "bør" står i rimeligt forhold til amternes ressourcer.

En måde at finde ud af det på, kunne være at følge amternes opfordring til fremover at lave indsigelser på alle de krav, som amterne ikke efterlever. Tidligere udmeldinger har nemlig ikke været konsekvent fulgt op af indsigelser dér, hvor kravene ikke er blevet opfyldt. Amternes konklusion på dette er, at udmeldingen *kun* skal medtage krav for emner, som staten reelt har en mening om og derfor har vilje til at lave indsigelse over. Til gengæld skal alle, gældende krav medtages, uanset om de er nye eller gamle.

Fremtidige udmeldinger bør omfatte flere sektorpolitikker end den nuværende udmelding, som begrænser sig til traditionel fysisk planlægning. Flere amter bestræber sig på at gøre

regionplanlægningen til det instrument, der koordinerer alle amtets politikker på tværs af sektorerne: socialvæsen, sundhedsvæsen, erhverv osv. Fra de amters synspunkt bør udmeldingen omfatte flere sektorer og tage fat i flere tværsektorielle emner. Derfor bør der også inddrages flere ministerier i udarbejdelsen af udmeldingen.

Med udmeldingens øgede detaljeringsgrad bidrager den til, at regionplanen bliver et juridisk grundlag for enkeltsagsbehandling. Samtidig kan det have den sideeffekt, at regionplanens rolle som et strategisk, regionalt styringsinstrument udhules. Dette synspunkt synes dog at afhænge af det perspektiv, planlæggeren tager. Evalueringen afspejler nemlig forskelle i opfattelsen af såvel udmeldingens rolle i regionplanlægningen som regionplanlægningens rolle i amtet:

Den "administrative planlægger" tager udmeldingen bogstaveligt og prøver at efterleve den i videst muligt omfang, mens den "politiske planlægger" betragter udmeldingen som et oplæg til politisk forhandling og derfor i højere grad bruger udmeldingens krav og ønsker, som det passer bedst for amtet. Det betyder også, at den administrative planlægger bliver frustreret, når detaljeringsgraden og mængden af krav og ønsker bliver ved med at vokse, hvorimod den politiske planlægger ser det som en øget mulighed for at vælge de krav og ønsker, som bedst understøtter amtets udvikling, legitimeret af nødvendigheden af at prioritere. Samtidig har alle de interviewede informanter dog entydigt ønsket sig, at staten skulle melde ud med ét samlet budskab, og ikke være et "mangehovedet uhyre", uagtet at det ville give indsigt i de undertiden modstridende holdninger mellem de forskellige ministerier.

Udmeldingen vurderes ikke at bidrage væsentligt til at styrke den tværfaglige/tværgående planlægning. De aktuelle udfordringer i den tværgående planlægning er for nogle den praktiske organisering og koordinering af planlægningen og de involverede medarbejdere. Det kan udmeldingen ikke afhjælpe. For nogle er det svært at få koordineret og integreret forskellige sektorpolitikker pga. indre modstridende interesser, eksempelvis mellem miljø, energi og transport. Udmeldingen kan bidrage til denne koordinering ved at behandle flere sektorer politikker end hidtil, men med mindre detaljeringsgrad. For hovedstadsamterne ligger udfordringen i at få koordineret ikke alene sektoroverskridende emner, men også emner som går på tværs af de fem amtslige enheder i hovedstadsområdet. Endelig anføres det som en udfordring at få kombineret de forskellige typer aktiv indsats (tilskudsordninger mv.), så der kommer maksimal nytte for pengene.

Direkte adspurgt angiver amterne nogle ønsker til emner i den kommende udmelding, som er kendetegnede ved at være tværsektorielle og gå ud over den traditionelle fysiske planlægnings område, eksempelvis regulering af landbrugets miljøpåvirkning, landdistriktsud

vikling, byvækst og byudvikling, samt koordinering af planlægning for spildevand hhv. grundvand.

Udmeldingen betragtes som en nyttig håndbog for amtets planlæggere. Den bruges som reference i dialogen med amtsrådspolitikerne, men har også været læst af politikerne, da den lå i udkast. Udmeldingen fangede politikernes interesse, fordi den havde politiske budskaber, var letlæst og letforståelig. Udmeldingen bruges ikke af amterne i forhold til den øvrige offentlighed, netop fordi den er generel og ikke tager højde for de gældende, lokale forhold på de områder, som udmeldingen behandler.

De fleste amter anfører, at den bagvedliggende lovgivning gerne må medtages for at sandsynliggøre statens hjemmel til at fastsætte retningslinierne eller for at hjælpe amtet med det samme. Der er dog samtidig enighed om, at udmeldingen ikke må blive mere omfangsrig, end den er nu, og henvisning til lovgivning vil nemt besværliggøre læsningen. Det forslås, at "skal", "bør", og "kan" samt den bagvedliggende lovgivning præsenteres grafisk adskilt, som i regionplanerne.

Udmeldingens tilblivelse udtrykkes af nogle som en proces, hvor det var svært (som teknikker) at få indflydelse, og Landsplanafdelingen opfordres til fremover at gøre rammerne for forhandling klarere. Til gengæld roser alle Amtsrådsforeningens dialog med Landsplanafdelingen, som førte til væsentlige ændringer i udmeldingen, og alle ønsker Amtsrådsforeningens rolle fastholdt. Nogle mener, at udmeldingen fortsat kun skal i administrativ høring. Udmeldingen er statens politik, som allerede een gang er handlet af med offentligheden, og den er udelukkende et anliggende mellem staten og amterne. Andre mener, at udmeldingen uvægerligt indebærer politiske interesseafvejninger. Derved bør udmeldingen også som minimum i egentlig (politisk) høring hos amterne, og måske i egentlig offentlig høring.

En væsentlig kritik af processen var, at den endelige udmelding kom for sent til nogle amters regionplanlægning. Derfor skal den fremtidige procesform også overvejes i forhold til, hvor lang tid der er til rådighed til høringer mv.

Alle efterspørger større dialog og erfaringsudveksling mellem amterne og mellem amter og Landsplanafdelingen, og flere foreslår, at teknikermøderne istedet afløses af arbejdende værksteder eller temamøder. Et amt foreslår, at udmeldingen udarbejdes ligesom en regionplan, med en indledende idéfase, efterfulgt af to høringsfaser.

Herudover efterspørger nogle også muligheden for opfølgende dialog, når udmeldingen *er* udarbejdet, eksempelvis gennem fagmøder afholdt af Landsplanafdelingen eller af amterne. Et planlagt seminar om byvækst blev derfor positivt modtaget og resulterede i en række konkrete forslag til delemner.

Samtidig med at de fleste amter ønsker, at udmeldingen bliver mindre detaljeret, så efterspørger flere informanter viden og metoder til at håndtere vanskelige/nye emner og eventuelt indikatorer til efterfølgende at kunne evaluere udviklingen. Der efterspørges konkret mere viden og metoder til (1) håndtering af landbrugets forurening/naturbeskyttelse; (2) at styrke offentlighedens adgang til naturen; (3) at vurdere kvaliteten af flora og fauna på land; (4) at håndtere trafik versus miljøhensyn i de tyndtbefolkede områder; (5) detailhandel.

1. Indledning

De statslige udmeldinger til regionplanrevisionerne er forhåndstilkendegivelser af de rammer, de statslige myndigheder vil lægge til grund for deres behandling af regionplanmyndighedernes forslag til regionplanrevision samt af de forslag til regionplantillæg, der vil blive fremlagt, indtil der foreligger en ny, statslig udmelding.

Det er ikke et lovkrav, at der skal udarbejdes en statslig udmelding. Amdtsrådsforeningen opfordrede i 1980'erne staten til at fortælle, hvilke krav der ville blive stillet fra statens side til regionplanerne for at leve op til det ene af hovedformålene med regionplanerne, nemlig at afspejle de nationale mål og fastlagte statslige beslutninger. Siden har Miljø- og Energiministeriet udsendt statslige tilkendegivelser og udmeldinger forud for de samlede regionplanrevisioner. De hidtidige udmeldinger har dog ikke nødvendigvis været udtryk for en tæt statslig afvejning og koordinering af synspunkterne.

Med 2001-udmeldingen har Miljø- og Energiministeriet søgt at koordinere de forskellige statslige synspunkter, sådan som de er affødt af vedtagne lovændringer, statslige handlingsplaner og sektorpolitikker. For at sikre en så høj grad af helhed og koordinering af de forskellige statslige interesser besluttede Landsplanafdelingen, at udmeldingen skulle udarbejdes af en redaktionsgruppe bestående af repræsentanter fra de ministerier og styrelser med de største aktier i regionplanlægningen, nemlig Strukturdirektoratet under Fødevareministeriet, Trafikministeriet, Miljøstyrelsen, Energistyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen. Miljø- og Energiministeriets Landsplanafdeling har været formand for redaktionsgruppen og ansvarlig for udarbejdelsen af selve udmeldingen.

Landsplanafdelingen ønsker med denne evaluering at høre, hvad amtets teknikere mener om udmeldingen og processen omkring dens tilblivelse.

1.1 Evalueringens formål

Formålet med evalueringen er at belyse, hvordan amternes teknikere oplevede processen med at udarbejde den statslige udmelding, og hvordan de oplever den som arbejdsredskab og som kommunikationsredskab. Mere specifikt ønsker Landsplanafdelingen at få evalueret den statslige udmelding til regionplanrevision 2001 som et instrument i regionplanlægningen på følgende områder:

- Udmeldingens faglige kvalitet, brugbarhed og bearbejdning af planemnernes problemer og indbyrdes sammenhænge (udmeldingen som teknisk værktøj).

- Udmeldingens anvendelighed som kommunikationsredskab, som grundlag for samspillet mellem forvaltning og amtsråd.
- Tilvejebringelsen af udmeldingen, herunder inddragelse af forskellige parter.

1.2 Målgruppen

Målgruppen for denne rapport er primært Landsplanafdelingens medarbejdere og den redaktionsgruppe, der stod for udarbejdelsen af 2001-udmeldingen. Herudover forventes det også, at Amtsrådsforeningen, de enkelte amter samt Kommunernes Landsforening kan have glæde af evalueringens resultater.

1.3 Afgrænsning

Rapporten beskæftiger sig med embedsmænds opfattelse af 2001-udmeldingen som et administrativt værktøj og kommunikationsredskab. Rapporten belyser *ikke* amtsrådspolitikeres eller øvrige interessenters opfattelse af og holdning til 2001-udmeldingen som administrativt eller politisk dokument. Rammerne for evalueringen blev sat af Landsplanafdelingen, mens interviews og afrapportering er blevet udarbejdet af *Skov & Landskab* (FSL).

1.4 Fremgangsmåde

Evalueringen blev foretaget i efteråret 1999 gennem rundbordssamtaler med teknikere i de fem amter med i alt 11 informanter som anført i *bilag 1*. De elleve er regionplankoordinatorer/ chefansvarlige, regionplanlæggere og sektoransvarlige og har forskellige uddannelses- og erfaringsmæssige baggrunde. I rapporten benyttes betegnelserne planlægger, tekniker, regionplanlægger synonymt for den samlede gruppe af informanter. Der skelnes således ikke mellem sektoreksperter og f.eks. regionplankoordinatorer.

Med henblik på at dække landet bredt udvalgte Landsplanafdelingen følgende fem amter til at deltage i evalueringen: Fyns Amt, Roskilde Amt, Storstrøms Amt, Vejle Amt og Viborg Amt.

Evalueringen tog udgangspunkt i en interviewguide (*bilag 2*), som var udarbejdet efter oplæg fra Landsplanafdelingens 5. kontor. Alle interviews blev optaget på bånd, og der blev taget notater undervejs. Båndene blev udskrevet og dannede sammen med notaterne grundlag for udarbejdelsen af første udkast af evalueringsrapporten. Dette udkast blev sendt til kommentering hos de deltagende informanter. De fremkomne kommentarer og rettelser blev indarbejdet i rapporten, hvorefter rapporten blev fremsendt til Landsplanafdelingen til kommentering. Herefter blev rapporten redigeret færdig og sendt til Lands-

planafdelingen.

1.5 Rapportens opbygning

Resultaterne af interviewrunden er sammenfattet forrest i rapporten. I nærværende *kapitel 1* er en introduktion til selve undersøgelsen, og i *kapitel 2* gennemgås resultaterne af interview-runden i de fem amter, spørgsmål for spørgsmål.

Informanterne er angivet i *bilag 1*, og den anvendte interviewguide er gengivet i *bilag 2*.

2. Resultater

Resultaterne fra interviewene er delt op i syv afsnit i henhold til evalueringens formål og den anvendte interviewguide. Selve brødteksten tilstræber at dække de fleste af de emner der blev diskuteret. Derimod er de anvendte citater udvalgt efter forfatterens skøn og er ikke nødvendigvis repræsentative for informanternes synspunkter, samlet set. Nogle af citaterne er valgt for deres rammende beskrivelse af fælles synspunkter, mens andre citater tværtimod demonstrerer forskellige holdninger blandt informanterne. Endelig er nogle citater valgt, fordi de udtrykker mere principielle problemstillinger knyttet til regionplanlægningen og den statslige udmelding.

Citater fra samtalerne er markeret med kursiv, lille skrift og indrykning.

De syv resultatafsnit er som følger:

- 2.1 I afsnit 2.1 beskrives de fem amters regionplanlægning indledningsvist med hensyn til planlægningens organisering, tværfaglig planlægning og væsentlige udfordringer p.t.
- 2.2 I afsnit 2.2 beskrives det, hvordan udmeldingen anvendes i den daglige planlægning.
- 2.3 Afsnit 2.3 handler om informanternes syn på udmeldingens indhold: Skal alle eller kun nye emner medtages? Skal den bagvedliggende lovgivning nævnes? Hvor uddybende skal udmeldingen være mht. afvejning mellem de statslige interesser, og er der konkrete ønsker til emner i den næste udmelding?
- 2.4 Afsnit 2.4 vedrører udmeldingens bidrag til at styrke tværfaglig planlægning og sikre plads til amternes selvbestemmelse.
- 2.5 Afsnit 2.5 handler om udmeldingen som et kommunikationsredskab. Dels kommenteres udmeldingens struktur og opbygning som sådan, dels kommenteres dens anvendelighed i forhold til dialogen med amtsrådspolitikerne.
- 2.6 I afsnit 2.6 fremføres informanternes oplevelse af og holdninger til processen med at udarbejde udmeldingen.
- 2.7 Endelig giver informanterne i afsnit 2.7 deres forslag til, hvordan Landsplanafdelingen bedst kan følge op på den statslige udmelding til regionplanrevision 2001, samt deres forslag til et planlagt seminar om byvækst.

2.1 Regionplanlægningens organisering og placering i de forskellige amter

Vedtagelse af et regionplanforslag er et amtsrådsanliggende, men ansvaret for udarbejdelsen af regionplanen, behandling af debatoplæg, hørings svar osv. ligger for Fyns og Roskil

de amter i Teknik- og Miljøudvalget. I Viborg, Vejle og Storstrøms amter ligger ansvaret for regionplanlægningen derimod i Økonomiudvalget, og Vejle Amt har endvidere nedsat en regionplangruppe sammensat af medlemmer af Økonomiudvalget, amtsborgmesteren og de to næst-amtsborgmestre.

Også den forvaltningsmæssige organisering varierer fra amt til amt. I Fyns, Roskilde og Storstrøms amter ligger hovedansvaret for regionplanlægningen i et kontor, hvor størstedelen af regionplanen også udarbejdes. I Viborg og Vejle amter er ansvaret for regionplanlægningen delegeret ud i afdelingerne, og i stedet har man en til to centralt placerede regionplankoordinatorer, der fungerer som katalysatorer/fødselshjælpere i regionplanlægningsprocessen.

Amterne er på forskellige stadier af regionplanlægningsprocessen. Pr. september 1999 har Storstrøms og Fyns amter netop vedtaget en køreplan for processen og er i færd med at forberede debatoplæg til idéfasen, mens Viborg, Vejle og Roskilde amter har modtaget høringssvar på debatoplæg og nu er i færd med at udarbejde regionplanforslaget og de tilhørende temaer.

Regionplanlægningen skal bidrage til, at nationale mål bliver virkeliggjort på lokalt plan. Endvidere skal regionplanlægningen stimulere og danne grundlag for en livskraftig lokal og regional udvikling. Selvom amterne har fælles nationale mål og krav, varierer hovedproblemstillingerne fra amt til amt. Nedenfor omtales kort de problemstillinger, som amternes informanter selv nævnte.

I Roskilde Amt anføres, at det ligger i hovedstadsområdet, men har samtidig landdistrikts-hensyn at varetage. Det anføres, at regionplanlægningen står overfor en større ændring, idet ansvaret for planlægningen pr. 1. juli 2000 flyttes ind i Hovedstadens Udviklingsråd. Den umiddelbart største udfordring i regionplanprocessen vurderes at være forhandlingen om udlægning af byområder i forhold til det forventede bolig- og erhvervsbyggeri. Hertil kommer de grænseoverskridende planemner som nu løftes i samarbejde mellem de fem enheder i hovedstadsområdet; detailhandel, grundvand, affald, jorddeponering og råstoffer. Grundvand er navnlig vigtigt, da omtrent 85 % af Roskilde Amt er udpeget som grundvandsfølsomme områder. Endelig nævnes den kollektive trafikplanlægning som et vigtigt emne. Den varetages af HT og DSB. Amtet er afhængig af adgang til kollektiv trafik og har derfor samtidig været ret offensiv og lavet prioriteringer, som kan udmøntes via regionplanen. På den måde bliver regionplanen ikke kun et værktøj til administration af egne områder, men også et instrument til at markere overfor staten i hvilken retning man ønsker at gå, og hvilken prioritering amtet ser som væsentlige for staten at følge op på.

I Viborg Amt nævnes hovedproblemstillingerne for: håndtering af naturbeskyttelse i forhold til landbrug, og udviklingen i den kollektive trafik i landdistrikter.

I Vejle Amt anføres, at man har set det som en udfordring at lade regionplanlægningen tage udgangspunkt i regionalpolitiske mål, snarere end i de nationale krav og ønsker. Samtidig har den statslige udmelding været løftestang for en regional politik på landdistriktsområdet, som det ellers kunne have været svært at argumentere igennem lokalt. Byvækst, udlægning af byområder og vurdering af rummelighed i forhold til det forventede bolig- og erhvervsbyggeri, har været og er fortsat et væsentligt emne i såvel Vejle som Roskilde amter. Derudover anfører Vejle amt, at man regionalt lægger vægt på fleksibilitet til løbende at tilpasse planlægningen efter de ændrede behov, der opstår undervejs.

Fyns Amt anfører det som en udfordring at formidle og forklare, hvad nogle af de ud fra et regionalt og kommunalt synspunkt mere kontroversielle emner i udmeldingen går ud på, og hvorfor man fra statens side anser problematikken for de pågældende emner som et problem.

Storstrøms Amt nævner landdistriktsudviklingen som en af de største udfordringer. Amtet finder det især en svær diskussion, fordi der ikke er nogen oplagte målgrupper. Endvidere er der problemer med at definere de forskellige typer områder: "hvad er et landdistrikt, - hvad er et udkantsområde?" Amtet havde håbet, at 2001-udmeldingen i større grad havde bidraget med konkrete styringsredskaber til en egentlig landbrugsplanlægning, og ikke kun en redegørelse for statslige krav og ønsker.

Storstrøms Amt finder, at udfordringerne ligger der, hvor der er særlig politisk interesse, såsom vindmøller, detailhandelsområdet og mulighederne for at ændre på centerstrukturen. Desuden ser amtet et behov for at koordinere på tværs af sektorer, f.eks. spildevandshåndtering og grundvandsbeskyttelse.

Storstrøms Amt er desuden i færd med at udarbejde et regionplantillæg om udpegning af særligt forureningsfølsomme områder. Endelig nævner Storstrøms Amt udpegning af de nitratfølsomme områder som en udfordring, eftersom amtets fagfolk vurderede, at Drikkevandsudvalgets kriterier for udpegning af områder var utilstrækkelige.

2.2 Udmeldingens anvendelse i den daglige planlægning

Som udgangspunkt for evalueringen blev amterne spurgt, hvem der havde modtaget udmeldingen, og om udmeldingen var blevet læst og anvendt.

De chefansvarlige og regionplankoordinatorerne har gennemlæst udmeldingen i store træk, mens de sektoransvarlige har læst de dele af udmeldingen, der vedrørte deres fagområde. Afhængigt af regionplanansvarets beliggenhed har enten Økonomiudvalget eller Udvalget for Teknik og Miljø behandlet maj 1998-udkastet, da det blev fremsendt af Amtsrådsforeningen. Den endelige version af udmeldingen kom i december 1998 og blev for de fleste amters vedkommende delt rundt til alle relevante kontorer og det relevante udvalg.

Informanter anførte, at amtspolitikere var utilfredse med udmeldingens detaljeringsgrad og den styring, det indebar. Endvidere gav konkrete emner såsom byvækst og grundvand, anledning til politisk debat.

“Det svar, som blev sendt til Amtsrådsforeningen herfra, går gennem vores Økonomiudvalg, og det vil sige, at Økonomiudvalget på det tidspunkt er inde i, hvad der står i udmeldingen, og Økonomiudvalget laver vores indstilling totalt om. Økonomiudvalget er fortørnet over detaljeringsgraden [i udmeldingen, red.] og den styring der ligger i den. De mener, at amterne får for lille frihed til selv at bestemme og gå imod denne her detailstyring. Administrativt har jeg det lidt anderledes med det, for hele forhistorien til udmeldingen er, at man fra flere amters side var utilfredse med, at man ikke havde tilstrækkeligt godt kendskab til, hvilken dokumentation der var nødvendig for, at staten ville acceptere vores regionplan. Vi har fra flere amters side haft den holdning, at vi ønskede nogle forholdsvis klare og præcise udmeldinger fra staten for ikke bagefter at sidde i den debat om, hvorvidt man nu skulle nedlægge veto eller ej, og hvordan man kunne få ophævet et veto, og hvad det var, ministeren skulle blandes ind i og ikke blandes ind i. Det kunne man klare med en klar udmelding. Der gik så politik i det på dén måde, at det måske blev taget politisk mere bogstaveligt end det måske egentlig var ment”.

Informanterne anvender udmeldingen i det daglige arbejde med at udarbejde regionplanen. De politiske udmeldinger, eksempelvis revurdering af recipientkvalitetsmål, indgår i arbejdsbeskrivelserne for de kontorer, som arbejder med de pågældende opgaver. Herudover nævnes det, at man anvender udmeldingen i sagsbehandlingen som henvisning til f.eks. statens udmelding om jordbrugsparcer.

Amterne beklager, at den endelige udmelding kom så sent, eftersom nogle amter allerede var begyndt på regionplanrevisionen. De, som havde vedtaget deres debatoplæg og beretning måtte derfor citere fra første-udkastet til udmeldingen, som på nogle punkter blev ændret i den endelige version.

Udmeldingen bruges både som rettesnor for regionplanlægningen og som inspirationskilde. Der synes at være forskel på, hvordan amterne anvender og tolker udmeldingen. Et amt har valgt kun at tage udgangspunkt i de statslige krav. Et andet amt bruger det, man finder relevant og tager i mindre grad hensyn til de emner, amtet er uenig i eller finder irrelevante. I Vejle amt tog planlæggerne tidligere udgangspunkt i den statslige udmelding, når de skulle udarbejde oplægget til politisk debat om målene for den kommende regionplanperiode. Denne gang har amtet valgt at lade udmeldingen ligge på hylden i den indledende fase. Amdsrådet har i stedet diskuteret deres overordnede visioner og ønsker for Vejle Amt som leve- og arbejdssted, og hvilke konsekvenser det har for planlægningen, og dermed også i hvilket regionalt perspektiv de statslige udmeldinger skal ses. Hermed har man ønsket at styrke det amtspolitiske perspektiv og politikernes rolle.

Interviewene synes altså at afspejle to standpunkter, som den enkelte planlægger konstant bevæger sig imellem. På den ene side ønsker amterne færrest mulige statslige bindinger på den regionale politik og er villige til at tage de politiske forhandlinger om relevansen af eksempelvis et "bør". På den anden side har planlæggeren interesse i at få tilstrækkeligt mange og klare udmeldinger at planlægge efter, så han/hun kan forudsige eventuelle efterfølgende indsigelser på regionplanforslaget og klagesager i den fortsatte forvaltning af regionplanen. Nogle informanter efterspørger, at udmeldingen angiver konkrete metoder, værktøjer og anvisninger, mens andre netop frabeder sig dette af hensyn til den amtspolitiske handlefrihed.

2.3 Udmeldingens faglige indhold - samlet set og emnevis

Udmeldingens primære formål er at fungere som et værktøj i regionplanlægningen. Amterne blev derfor bedt om at vurdere udmeldingens faglig kvalitet, dens brugbarhed og bearbejdning af planemnerne problemer og indbyrdes sammenhænge.

Udmeldingen som ramme for den statslige gennemgang af regionplanforslagene

Informanterne blev indledningsvist spurgt, om udmeldingen lever op til sit formål om at tilkendegive rammerne for den statslige gennemgang af regionplanforslagene.

Der er enighed om, at udmeldingen sætter klare rammer for regionplanrevisionen, rent sprogligt set. Udmeldingens klare skelnen mellem "skal", "kan" og "bør" er et væsentligt fremskridt i forhold til tidligere udmeldinger. Derimod var der tvivl, om hvorvidt udmeldingen i praksis formår at sætte rammerne for regionplanlægningen. Følgende kritikpunkter fremhæves og uddybes nedenfor:

- Udmeldingen er for detaljeret i sine krav og signalerer dermed mistillid til, at amterne selv kan gennemføre en fornuftig regionplanlægning.
- Amterne tvivler på, at alle krav vil blive fulgt op af indsigelser.
- Manglende beskrivelse af krav knyttet til emner, hvor lovgrundlaget først foreligger, når udmeldingen er udarbejdet, men inden planlægningen er gennemført.
- Udmeldingen begrænser sig til traditionel, fysisk planlægning, hvor der er behov for planlægning, der i højere grad inddrager alle sektorer, herunder også f.eks. Erhvervsministeriet og Sundhedsministeriet

Det konstateredes, at staten ikke har fulgt op på alle krav og opfordringer i tidligere udmeldinger. Det har sået tvivl blandt informanterne om, hvorvidt man rent faktisk behøver tage alle udmeldingens krav og opfordringer op, eller om man "ustraffet" kan sidde de krav overhørig, som man finder mindre relevant for sit amt. Omvendt er informanterne også usikre på, om amterne risikerer indsigelser på emner, som ligger udenfor udmeldingens opremsning af krav ("skal") og opfordringer ("bør").

Der er enighed om, at udmeldingen stiller stadig flere og stadig mere detaljerede krav til regionplanlægningen. Derved styrer staten mere eller mindre planlægningens *indhold* fremfor at sætte *rammerne* for den *regionale* planlægning, som Planloven lægger op til. Dette opfattes af nogle informanter som en mistillidserklæring til amternes planlægnings-ejne og vilje til at tage statslige hensyn. Flere amters informanter nævner, at der stilles så mange krav, at amtet ikke har ressourcer til at efterleve dem alle og bliver nødt til at prioritere. På den ene side betragtes udmeldingen i dens nuværende form og omfang derfor som en amtspolitisk legitimering for at prioritere mellem statslige krav og opfordringer, det vil sige et oplæg til politisk forhandling. På den anden side var det oprindelige ønske med en statslig udmelding netop, at teknikerne kunne få et entydigt og troværdigt administrativt dokument, som kort fortalte, hvilke krav der stilles af staten til regionplanlægningen og dermed, hvad der vil føre til statslig indsigelse, hvis ikke det efterleves.

En informant konstaterer, at udmeldingen mangler at beskrive de emner, hvor lovgrundlaget ikke var på plads, da udmeldingen blev udarbejdet, men hvor der er en forventning om, at lovgrundlaget skulle tilvejebringes efterfølgende, men inden regionplanen kommer ud, f.eks. EU's oplæg til vandrammedirektiv.

Nogle amter lader regionplanlægningen omfatte alle amtets arbejdsområder, såsom sundhedsvæsen, socialvæsen mv. En informant nævner det derfor som en mangel, at udmeldingen hovedsageligt beskæftiger sig med fysisk planlægning og kun i begrænset omfang med

andre områder. Det savnes, at udmeldingen inddrager flere ministerier, eksempelvis Sundhedsministeriet, Erhvervsministeriet og Finansministeriet.

“Vi har en god tradition for, at regionplanlægningen er tværgående af natur. Den skal omfatte alle amtets arbejdsområder, herunder sygehus, socialvæsen mv. Det forsynder staten sig mod. Udmeldingen beskæftiger sig kun i begrænset omfang med andet end fysisk planlægning. Det er Miljø- og Energiministeriets områder, og Trafikministeriet. Der kunne man savne, at man inddrog f.eks. Sundhedsministeriet og Erhvervsministeriet, som man gør nu i Landsplanredegørelsen. Måske også Finansministeriet.

Det er ikke fordi jeg tror på, at man kan koordinere økonomisk og fysisk planlægning, som der var nogle der troede for nogle år siden. Det tror jeg egentlig ikke, der er forskellig tidshorisont og sådan nogen ting. Men man kan jo godt prøve at få målene for økonomi og fysisk planlægning til at hænge sammen. Det gør vi faktisk. Her i Viborg Amt kører vi med to budgetsystemer. Dels det autoriserede strukturbudget, med alle kon-tonumrene. Så har vi desuden et målsætningsbudget, et politisk budget ud fra politisk opstillede målsætninger. Det har vi lavet udvikling på de sidste 6 år. Vi har udviklet en egentlig matrix, med de politiske målsætninger listet op under hinanden ude i siden. Det er så her de politiske forhandlinger om målene og ressourcetildelingen finder sted. Så trykker vi på en knap, hvorefter omkostningerne fordeles ud på det traditionelle budgetsystem, som så overhovedet ikke bliver behandlet. For politikerne behandler de politiske mål og fordeling af ressourcer og mandskab og penge” (Karsten Bay Christensen, regionplankoordinator, Viborg Amt).

Emner i udmeldingen

Der er stort set enighed blandt amterne om, at udmeldingen skal beskæftige sig med netop de emner som staten har en mening om og på forhånd kan sige, at den vil gøre indsigelser på grundlag af, uanset om det er nyt eller ej. Hvis det er noget, man fortsat mener, så skal det med, for det skal være en samlet, statslig udmelding.

“Vi kan jo ikke sidde og skulle bladre i udmeldinger fra ti år for at se, hvad man har sagt det ene og det andet år. Dét at have rammen for den kommende revision som et totalt dokument, tror jeg er vigtigt. Også overfor politikere og andre, for ellers skal vi sidde og samle det”.

Ovenstående synspunkt, at udmeldingen kun skal medtage de emner, som staten har en mening om, dækker over en række nuancer:

- Et amts informanter anfører, at udmeldingens troværdighed svækkes, når krav fra tidligere udmeldinger gentages på grund af, at staten ikke gjorde indsigelser overfor de amter, hvor kravene ikke blev efterlevet i første omgang.
- En anden informant ser detaljeringsgraden af de enkelte krav som et unødigt onde, men samtidig som en delvis konsekvens af planlæggernes egne ønsker om at få staten til at medtage særlige emner, som de har svært ved at få løftet i amtsrådet.

“Udmeldingen skal kun indeholde det, som staten har en mening om. Hvis staten ikke har nogen særlige holdninger til nogle emner, uanset om nogle amtslige teknikere måske godt kunne forestille sig et stykke på det, så skal staten selvfølgelig ikke beskæftige sig med det. Til gengæld kunne man så godt ønske sig, at man i stedet for alle de detaljerede ting spredte området ud, så det mere blev et helt samfund det (planlægningen, red.) drejede sig om”. (let modificeret ordlyd aht. læsbarhed, red.)

“Der står, at vi skal revurdere arealreservationerne. Det har vi gjort med turistarealreservationerne de sidste to gange. Det er nok et eksempel på noget, at hvis ikke vi havde fået en statslig udmelding om, at det skulle vi, så havde det været svært. Ikke så meget i forhold til amtsrådet. De vil gerne, men de havde nok ikke gidet tage slagsmålet med kommunerne, hvis ikke de havde haft den statslige udmelding i ryggen. Det har noget at gøre med, at hvis ikke man er sikker på at staten bakker op om et eller andet ubehageligt man skal gøre overfor kommunerne, så er man måske tilbøjelig til ikke at gøre det. Det er lidt kedeligt at det er sådan, men sådan er det nok”.

- Endelig anfører et enkelt amts informanter, at hvis ikke staten har ændrede ønsker eller krav indenfor et bestemt område, er der heller ingen grund til at beskrive det i den nye udmelding, det kunne man klare med en bemærkning i forordet.

Reference til relevant lovgivning

Der var blandede meninger om, hvor uddybende udmeldingen skal være i relation til den bagvedliggende lovgivning. Der var enighed om, at henvisning til lovgivning gør udmeldingen sværere og mindre interessant at læse, uanset målgruppen. Regionplanlæggere og sektoreksperter kender den relevante lovgivning i forvejen, og hvis man ønsker at fange amtsrådspolitikernes interesse, skal det være politiske tilkendegivelser. Nogle informanter syntes dog, at en diskret henvisning til lovgivningen kunne være en god idé for så vidt, at det kan (a) sandsynliggøre og motivere, at staten har hjemmel til at fastsætte krav og opfordringer på et givet område; (b) bruges som en hurtig checkliste for regionplanlæggerne for, hvorvidt de selv har hjemmel til givne retningslinier i planlægningen.

“Det er fint nok at motivere kravene og opfordringerne. At man beskriver, hvorfor der er et behov for at agere indenfor dette område. Det giver også os en mulighed for at vurdere det i forhold til amtets egne behov. Vi kender godt loven, så den behøver ikke blive repeteret, det er alene et spørgsmål om at sandsynliggøre, at der er hjemmel til at fastsætte dem”.

“Det vi har brug for er politiske tilkendegivelser. Du må ikke misforstå det. Vi har ikke brug for gentagelser af, hvad der står i lovgivningen. Man behøver ikke lave en statslig udmelding om, at vi skal overholde loven”.

Afvejning af statens egne interesser

Der er enighed blandt de interviewede om, at staten skal have afvejet sine interesser, før den melder ud til amterne, eftersom det netop er formålet med en statslig udmelding. Udmeldingen er bindende i forhold til de involverede styrelser og ministerier, og når den er efterlevet, forventer amterne ikke efterfølgende at få enkeltstyrelseres indsigelser på særømråder i regionplanforslag mm. Et amt anfører dog samtidig, at staten - af hensyn til amternes prioriteringsfrihed - ikke skal uddybe/detaljere afvejningen mere end højst nødvendigt.

“Det er en statslig udmelding. Det er helt uacceptabelt, set med vores briller, hvis staten ikke har afklaret sine egne problemer, inden man melder ud. Det kan vi ikke bruge til noget som helst. Vi regner med at det er afklaret. (ellers..).havde udmeldingen jo heller ikke noget formål.”

For at summere op, så forventer vi, at staten melder ud med alle politisk holdbare krav, som vi så kan indrette os efter. Og hvis ikke vi indretter os, så må vi enten tage en politisk forhandling, eller vi må lave planlægningen og afvente indsigelsen. Så er udmeldingen et fremragende samarbejdsinstrument.”

“Når vi tilsvarende får indsigelser fra staten på regionplantillæg, så gider vi ikke forholde os til, at Skov- og Naturstyrelsen synes, at det skulle have været noget helt andet, hvis den statslige indsigelse er afvejet, og man har fundet ud af, at naturhensyn er noget, vi må klare lokalt”.

Et andet argument var, at en statslig udmelding skal have afvejet interesserne for at indikere, at statens forskellige sektorer arbejder i samme retning. Et eksempel på det modsatte blev oplevet i en sag vedrørende muslingefiskeri. Blandt de mundtlige tilkendegivelser i denne sag oplevede amtet modstridende synspunkter mellem såvel Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen som internt i Skov- og Naturstyrelsen, om end der kun kom én skriftlig udmelding herfra. Samtidig konstateres det dog, at det i den sag var rart at vide, hvem der mente hvad.

“I forbindelse med regulering af muslingefiskeriet kom de første udmeldinger fra ministeriet fra Skov- og Naturstyrelsen. Der så man det som en fredningssag. De var meget lidt restriktive overfor fiskeriet. Vi mente, at det var fordi, de ikke var godt nok informeret om, hvad det betød. Vi fik så inddraget Miljøstyrelsen og fik deres syn på tingene. Det viste sig så, at indenfor Skov- og Naturstyrelsen var der også modstridende synspunkter. Hvor man i første omgang havde givet en meget klar udmelding” [let redigeret, red.]

Informanternes ønsker til emner i den kommende udmelding

De deltagende amters informanter blev spurgt hvilke emner og problemstillinger de kunne ønske blev fastholdt, henholdsvis givet høj prioritet i den kommende udmelding. Som det blev sagt af en informant, så “er det ikke vores opgave at svare på det”, og i alle samtaler blev det understreget, at udmeldingen er rigeligt omfattende allerede. Det lykkedes dog al

ligevel at få nogle synspunkter for dagen. Under hensyntagen til en ujævn repræsentation af sektorekspertes kom følgende emner på bordet:

- Emner, som det er svært at løfte på regionalt plan, som har et nationalt perspektiv, herunder landbruget og dets miljøpåvirkning; trafikplanlægning.
- Fornyet debat om byvækst og byudvikling.
- “Hvordan hjælper vi kommunerne til at lave nogle gode byer”, frigjort af det hidtidige udgangspunkt i zonebestemmelser og debatten om byvækst.
- Amtets bemyndigelser og muligheder mht. at forebygge støjforurening set i forhold til kommuneplanerne og f.eks. i forhold til støj i bymidten? Det kan jo være et problem i forbindelse med byomdannelse.
- Åbent land temaet, landdistriktsudvikling.
- Konkrete retningslinier indenfor enkeltområder eksempelvis grundvandsbeskyttelse og landdistriktsudvikling.
- Koordinering af tværsektorielle og tværinstitutionelle emner f.eks. spildevandsplanlægning versus grundvand.

“Nu foregår der et ret omfattende forsøg på at koordinere alle retningslinier for alle amter på Sjælland indenfor udvalgte emneområder, herunder grundvandsbeskyttelse, men også affaldshåndtering og andre emner, hvor der sidder nogen arbejdsgrupper og forsøger at lave fælles retningslinier. Der synes jeg egentlig det kunne være rart, hvis der fra statens side var udmeldt nogen forslag til retningslinier for nogen af de her “skal”-emner. Det er lidt op til amternes kreativitet at finde frem til lovlige, eller - lovhjemlede retningslinier. Men i forsøget på at lave fælles retningslinier for Sjællands amt har jeg i min arbejdsgruppe oplevet, at man sidder og finder på ret forskellige retningslinier for de samme emner”.

“Der har jeg faktisk det modsatte synspunkt. Jeg mener, det er utroligt vigtigt, at amterne har den frihed, for vi skal ikke have en til at formulere vores egne retningslinier ud fra de regionale forudsætninger. Og det er i virkeligheden også betænkeligt dét, der foregår, når vi prøver at koordinere det, der hedder planlægning i storbyregionen med en landdistriktsregion og så lave det under de samme retningslinier. Jeg tror, det er vigtigt, at vi har den frihed. Det er jo der, det politiske spillerum ligger”.

2.4 Udmeldingens bidrag til tværfaglig planlægning.

Landsplanafdelingen har bestræbt sig på at den nuværende udmelding skulle bidrage til en helhedsorienteret, tværfaglig planlægning og ville derfor gerne vide, om udmeldingen bidrager til denne proces. Amterne blev derfor spurgt, hvad de så som de største udfordringer i den tværfaglige regionplanlægning, om de mente at udmeldingen bidrager til den tværfaglige planlægning og om det påvirker amtets selvbestemmelse.

Regionplanlægning er tværfaglig af natur

Regionplanlægning er tværfaglig af natur i kraft af, at den koordinerer de områder, der traditionelt omfattes af fysisk planlægning. Flere amter anførte dog også et bredere perspektiv, hvorefter tværfaglig planlægning opfattes som den planlægning, der går på tværs af alle sektorer i samfundet, dvs. en samordning af udviklingen indenfor landskabets rumlige udvikling, infrastruktur, arbejdsmarkedsforhold, sundhedssektoren osv. Udmeldingen blev derfor af nogle mest vurderet med hensyn til, om den bidrog til tværfaglige planlægning i traditionel regionplanlægning, mens andre vurderede, hvorvidt den bidrog til den tværsæktorielle planlægning.

Regionplanlægningen håndteres forskelligt fra amt til amt, som beskrevet i afsnit 3.1. Dermed varierer også præmisserne for tværfaglig planlægning. Når regionplanansvaret ligger ude i de enkelte kontorer, giver det en god sammenhæng mellem planlægning og dens implementering, da det ofte er samme person, der forestår begge dele. Til gengæld bliver det en større opgave for regionplankoordinatorerne at sørge for koordinering på tværs af sektorer, dels ved at danne tværgående projektgrupper omkring hvert planlægningsemne, dels gennem udarbejdelsen af det samlede perspektiv for planlægningen. Omvendt kan placering af regionplanansvaret i et regionplankontor styrke den centrale, tværfaglige koordinering, mens det eventuelt kan give en svagere forankring i forhold til den daglige forvaltning af de pågældende fagområder. Det var dog ikke noget, der blev anført som et egentligt problem af nogen af amterne.

Traditionen for tværfaglig planlægning varierer også. Viborg og Storstrøms amter medtæller, til forskel fra de andre amter, alle sektorer i regionplanen i større eller mindre omfang.

Flere amter anfører, at den tværfaglige planlægning indebærer afvejninger, f.eks. i forbindelse med skovrejsning. Hvor der er flere løsningsmuligheder, og hvis det ikke kan løses rent teknisk, lægges det op til en politisk afvejning og afgørelse. Vejle amt arbejder på at styrke det politiske initiativ, idet man har indledt regionplanrevisionen med to amtsrådsseminarer, hvor politikerne giver deres overordnede bud og visioner for amtets udvikling i de kommende år. Dette politiske perspektiv ligger så til grund for den videre udarbejdelse af regionplanen. Et regionplantillæg om vindmøller blev til på lignende vis, idet man indledningsvis bad om politikernes generelle holdninger, f.eks. vedrørende alternativ energi og vedrørende landskabsæstetik, holdninger til at placere høje tårne rundt i landskabet.

Storstrøms Amt har i regionplankontoret ansat en person til specielt at tage sig af koordineringen af de mange arbejdsgrupper og forholdet til eksterne parter. Amtet gav følgende be-

skrivelse af den tværfaglige koordinering: Regionplanprocessen er bygget op, dels på forskellige niveauer, dels på forskellige arbejdsgrupper og samarbejdsrelationer. Regionplan-kontoret benytter såvel Teknik- og Miljøudvalget som Økonomiudvalget. Herudover er der tilknyttet følgende grupper, hvor een person er faglig sekretær/kontaktperson for dem alle:

- En kommunekontaktgruppe, som giver råd og vejledning om samarbejdet med kommunerne i forbindelse med regionplanrevisionen.
- En samarbejdsgruppe omkring regionplanrevisionen, som består af repræsentanter fra de enkelte kontorer i Teknik- og Miljøforvaltningen.
- En samarbejdsgruppe, som består af repræsentanter fra de enkelte forvaltninger i amtet, hvor det også kan diskuteres, hvordan regionplanrevisionen gribes an.
- En særlig regionplanarbejdsgruppe i Natur- og Plankontoret, som sidder med de temaer, som kontoret er ansvarlige for.

Desuden orienteres og diskuteres regionplanlægningen løbende med:

- Naturbeskyttelsesrådet ("Det grønne Råd" i medfør af Naturbeskyttelsesloven) som indgang til samarbejdet med interesseorganisationerne.
- Ekstern Sekretariatsgruppe for Erhvervspolitisk Udvalg.

Væsentlige problemer og udfordringer i den tværgående planlægning

En række emner nævntes som væsentlige problemer eller udfordringer i den tværgående planlægning.

- Koordineringsprocessen, dvs. at få samlet de sektoransvarlige, der arbejder med de forskellige områder, og at få dem til at mødes. Problemet er, at når planlægningsansvaret lægges ud i afdelingerne, kan det nemt få for meget sektorpræg.
- At få flere af de relevante sektorministerier til at deltage i regionplanlægningen.
- I praksis at få politikker fra alle samfundets sektorer integreret i regionplanlægningen, også fordi Planloven kun har begrænset hjemmel til regulering.

"Planloven er jo et af de eneste områder, hvor amtet på en god og hensigtsmæssig måde kan være i dialog med og spørge borgerne om de overordnede mål for hele amtets udvikling. Og det kan man så vælge at køre, så man laver en erhvervspolitik, som man sender til debat, en sundhedspolitik, som man sender til debat, en socialpolitik, som man sender til debat. Her i amtet har man så prøvet at sige, at når nu man har et system med offentlighedsfaser og input, så ville det være nærliggende også at kæde tingene sammen og sige: "jamen, vi er ikke bare en lille administration af det fysiske miljø, men tingene hænger sammen. Vi er en større ting, som kan og agerer på en bunke områder, og vi kan også godt lave en samlet politik for hele amtskommunens virkelighed. Det er...utroligt svært at gøre det og få det til at hænge sammen med den fysiske planlægning, og derfor kommer det meget nemt til at blive nogle mere eller mindre selvstændige politikker, som dog fremstilles på en sådan måde, at det i det mindste udadtil ikke ser ud som om, de modarbejder hinanden. Men det er svært. Men de gange, vi har spurgt politisk om det skulle være sådan, så har vore politikere syn

tes, at det var en god idé, fordi regionplanen på den måde gav dem et overblik og var noget man kunne hen- vise til”.

- At opnå en helhedsorienteret forvaltning af arealer, som reguleres af flere forskellige myndigheder og undertiden med modstridende målsætninger. Eksempelvis findes der tre bestemmelser for færdsel ved kysten. Bl.a. reguleres færdslen med vandscootere af amtet, mens det er politikredsene, der regulerer speedbådssejlad. Det skaber forvirring blandt borgerne og behov for koordinering. Et andet eksempel er, at en kyststrækning var udlagt som rekreativt område, men i samme område overvejede Fødevarerministeriet at placere et muslingebrug. Problemet blev løst gennem samarbejde, men igen blev det anført som et behov for (formel) koordinering.
- Manglende metode og koordineringsmuligheder med hensyn til at lave og gennemføre en politik for landdistrikternes udvikling, der går på tværs af sektorer.

“For jeg synes, at Bodil Ekner (Strukturdirektoratet, red.) meldte ud, at de var parate til at gå ind og lade planlægning for jordbrugserhvervet være en del af den fysiske planlægning. Det synes jeg ikke, man er nået ret langt med. Der er ikke lavet nogen redskaber, der gør, at man kan gå ind og styre det. Man er blevet bedt om at lave en redegørelse og arbejde videre med den, men der er ikke nogen egentlige planinstrumenter, der følger op på det. Det kan jeg godt være lidt skuffet over, for det var et af de områder, hvor man godt kunne være nået et stykke.”

Tilsvarende anføres der et behov for at koordinere kommunernes spildevandsplanlægning og amternes udpegning af grundvandsområderne. I det tilfælde, hvor kommunerne vælger at lave nedsivningsanlæg til spildevand, bør det koordineres med amternes udpegning af de forureningsfølsomme grundvandsområder. Kommunerne skal være færdige om 1-2 år, mens amterne har 10 år til udpegningen.

- At sammensætte de økonomiske puljer til en aktiv indsats i forhold til grundvand, vandmiljø, natur og turisme på en måde, så amtet får maksimal nytte for pengene.
- At skulle styrke alle områder og niveauer med begrænsede ressourcer/vækst.

“Vi har et samfund med en beskeden vækst, og.. man skal styrke egnscentrene, landsdelscentrene, de større byer og landdistrikterne, og så skal vi i øvrigt passe på, at vi ikke får sovebyer, og vi skal have aktive byer, der har erhverv, og jeg ved ikke hvad. Det eneste, man kan styrke det med, er ved den udvikling, der sker, og den udvikling, hvis vi kalder den vækst, så er der altså ikke så meget af den i samfundet. Og slet ikke, hvis man ser på forholdet transport, miljø og energi. Der er et ambivalent forhold. Hvis man skal være meget grov, mht. miljø, transport og CO² kunne man sige: “Hvad skal vi med landdistrikterne?”

- At udmeldingens detaljeringsgrad fremmer “teknificering” og “objektivisering” af planlægning og forvaltningspraksis. Med andre ord forskydes planlægningens formål fra at være et strategisk styringsredskab i retning af at være et juridisk grundlag for enkeltsagsbehandling.

“I tilfældet med kirkebeskyttelseszoner..(har) vi faktisk..Naturbeskyttelseslovens bestemmelser om det. Vi kan også se, hvor det (ændringerne, red.) er sket - det er sket indenfor vores bymønster, så vi har måske lidt svært ved at forstå, hvorfor man partout skulle lægge zoner ned ved enhver landsbykirke. Så kunne man sige: “Jamen, så kunne der jo ske noget”. Men det ligger altså også i vores administration, at vi skal varetage det. Når vi giver en landzonetilladelse, skal der foretages en konkret afvejning. Og man behøver altså ikke hænge hovedet på et søm, fordi noget ikke er udpeget på et kort. Lægge hjernen fra sig, når man møder om morgenen. Det behøver man altså ikke. Gud nåde og trøste de interesser, som ikke står på et kort! Tilsidst bliver regionplanen et kortbilag med tilhørende bog, hvor det var omvendt tidligere. Hidtil har det retlige dokument, regionplanen, bestået af en redegørelse af retningslinier med tilhørende kortbilag. Nu hedder det snart, at det er et kortbilag med tilhørende retningslinier. Det synes jeg er et problem, fordi det bliver teknificeret, hvor en afgørelse kan afhænge af, om sagsbehandleren er i stand til at arbejde med EDB”.

- Udmøntningen af EU’s direktiv om recipientkvalitet, hvor amterne skal planlægge med henblik på at opfylde recipientmålene over de kommende 16 år, og senest i år 2016. Det tvinger såvel politikere som embedsmænd til at tage målsætningerne alvorligt og handle i henhold til de politiske mål, man har sat sig.
- At lave fælles planlægning for Hovedstadsområdets fem amtslige enheder på fem emneområder. Et af de vigtige emner er grundvand, som kan blive påvirket af stort set alt andet i regionplanlægningen.

Udmeldingen bidrager ikke væsentligt til at styrke den tværgående planlægning

Der var forskellige holdninger til, hvorvidt udmeldingen bidrager til tværfaglig regionplanlægning. Fra et amt konstateres det, at der er områder, hvor politikkerne ikke hænger sammen, eksempelvis miljø vs. energi vs. transport, natur vs. miljø vs. landbrug, byudvikling vs. transport, og vindmøller vs. landskab vs. kyster.

To amter mente ikke, at udmeldingen bidrager særligt til den tværfaglige planlægning.

“Der står et sted i interviewguiden, at udmeldingen samordner. Det ved jeg ikke, om den gør. Den sammen skriver. Måske til en vis grad hvor der er sammenhængende politikker, .. men jeg ved ikke, om den samordner. Det er også udmærket. Jeg synes ikke, man skal gå videre i det - så er man jo også derhenne, hvor man skal til at forklare, hvad det er for nogle interesser, der skal prioriteres foran nogle andre. Det synes jeg ikke, man skal. Hvis ikke der er en overordnet politik på det, så skal man ikke skabe den sådan ad hoc. Deri ligger også et rum for os til at sige, jamen ‘hvordan vil vi konkret gøre det?’”

Andre konstaterede, at de enkelte politikker gentages ved forskellige emner, og dette bidrager til at man husker på de forskellige interesser. Endelig anførte et amt:

“I det omfang udmeldingen selv tager tværfaglige emner op, bidrager den, for så gør den vigtige ting til regionplanemner, set med vores briller”.

Samtidig konstateres det dog, at der ikke kun er behov for koordinering på tværs af ministerier, men også inden for ministerier, endda inden for de enkelte styrelser.

Et amt anfører, at det ikke er staten, der blokerer for den tværsektorielle planlægning for alle amtets politikker. Det er amtet selv, og ikke udmeldingen, der afgør, hvordan amtet skal organisere sig internt. Derimod ønskes det, at udmeldingen i højere grad lægger op til muligheder for at etablere et tværinstitutionelt samarbejde, udveksle erfaringer og finde nogle gode løsninger sammen, på tværs af sektorer og myndigheder, snarere end at fastlægge snærende rammer for planlægningen. På den ene side ønsker man altså et spillerum for forhandlingen mellem interesser og myndigheder. På den anden side konstateres det efterfølgende, at myndighedsfordelingen for f.eks. affaldsplanlægningen ikke er så præcist beskrevet, og at det netop har givet anledning til diskussion mellem amt og kommune.

To amter ønsker, at den kommende udmelding i højere grad belyser sammenhænge på tværs af emner, også for at fremme forståelsen for disse sammenhænge. Et tredje amt ønsker ikke, at det opprioriteres, ud fra den betragtning at det vil føre til yderligere detailstyring, at det politiske indhold i planlægningen tages ud, og at det dermed vil ske på bekostning af amtets selvbestemmelse.

Udmeldingens mange krav og ønsker levner ikke plads nok til amtets selvbestemmelse

Direkte adspurgt anførte informanter fra fire af fem amter, at udmeldingen i sin nuværende form ikke gav tilstrækkelig plads til amtets selvbestemmelse.

“Levner udmeldingen plads til amtets selvbestemmelse?”

“Absolut ikke. Når du spørger på den måde, så er jeg nødt til at svare politisk, og der har vore politikere ment, at den giver for snævre linier, og de mener egentlig at amterne bør have langt større frihed til at administrere. De mener egentlig at de er snøret ind af en alt for stram lovgivning på planområdet i det hele taget, både det åbne lands administration og på andre områder. Det er sådan en overordnet politisk indgang til det. Men den vil du sikkert finde i alle amter”.

Med hensyn til amtets selvbestemmelse havde informanterne følgende kommentarer:

- De enkelte amter har løsninger, der kan være lige så gode til at nå de statslige mål af national interesse, som de løsninger udmeldingen lægger op til, men som udmeldingen ikke levner plads til på grund af detaljeringsgraden.

- Amtspolitikere mener, at udmeldingen giver for snævre rammer, og at amterne bør have langt større frihed til at administrere med hensyn til lovgivning på planområdet i det hele taget. I modsætning hertil er det som tekniker rart at få konkrete krav, metodeanvisninger mv. til at lette planlægningen. En informant ønskede eksempelvis, at der burde være mere vægt på værktøjsudmeldinger til at analysere detailhandelsstrukturen, og for at kunne integrere forskellige synspunkter og interesser. Det blev dog modgået af, at så bliver man bundet endnu mere.

“Man får ikke en ærlig landdistriktspolitik eller transportpolitik ved at skrive, at “det skal I lave”... Hvis man vil have en ærlig politik på udmøntningen af det fysiske territorium i det nye årtusinde, så må det komme herfra. Så må man føle, det er ens eget barn og ikke et, der er blevet lavet på en. Og det er selvfølgelig det med forholdet stat-amt-kommune. Det er ømfindtligt. Man må jo også gøre sig nogle overvejelser, når man laver de her [udmeldinger, red.]. Jeg synes, det er vigtigt, at hvis en plan virkelig skal have en effekt, at man føler, det er ens eget barn. Det kan man så opfatte, som man vil”.

- Udmeldingens mange krav og anbefalinger om udredninger, analyser mv. binder en stor del af amtets ressourcer på regionplanlægningsområdet, og samlet set foreslås der langt flere analyser, end amterne har ressourcer til at løfte. Det foreslås derfor, at ethvert påbud om benyttelse af en bestemt metode skal følges af de modsvarende, nødvendige ressourcer. For eksempel bliver registreringen af grundvandsområder dækket af en forbrugsafgift på vand. I modsætning til dette har staten stillet krav om en omkostningskrævende detailhandelsanalyse, uden at der er tilført ressourcer. En informant foreslår, at udmeldingen burde have en økonomi- og ressourcevurdering bag sig. Det betyder, at hvis det er *der*, man vil satse, så bør man også have en diskussion om, at det er legitimt, at amterne bruger så og så mange kroner til det, og at det så kommer ind i økonomiforhandlingerne om bloktilskud.

“..der er og har altid været ret stor metodefrihed i regionplanlægningen. I det øjeblik man begynder, som ..er inde på, at sætte nogle forslag eller bånd på metoder og analyse og data/dokumentationsgrundlaget, - så er det noget der skal kædes sammen med en ressourcedefinition, for ellers hænger det ikke sammen”.

Et amts informant konstaterede, at den nuværende udmelding gav passende frihed i regionplanlægningen. Med opdelingen mellem skal, bør og kan, var der ikke nogen skal'er, der ikke var rimelige, og med hensyn til “kan” og “bør” bruger amtet dem, som det passer dem. For amtet ønsker ikke at være fri for statslig indblanding, i erkendelse af at “det er et samfund, der hænger sammen”, og at det jo også kan ses som en mulighed for, at enkeltamters løsninger kan komme andre amter til gode.

2.5 Udmeldingen som kommunikationsredskab mellem forvaltning og udvalg/amtsråd

Landsplanafdelingen har til hensigt, at udmeldingen ikke kun bruges som et arbejdsredskab. Den må også gerne bidrage til dialogen mellem politikere og planlæggere, samt mellem de offentlige myndigheder og eksterne interessenter. Amterne blev derfor bedt om at kommenteres udmeldingens struktur og opbygning som sådan, samt udmeldingens anvendelighed i forhold til dialogen med amtsrådspolitikerne.

Udmeldingen er logisk, overskueligt opbygget og nem at læse

Alle amter roste udmeldingen for at være væsentligt bedre end sidste gang. Den er forståelig, nem at læse og har et klart sprogbrug. Opdelingen i “skal”, “bør”, og “kan” roses entydigt. En informant finder dog fortsat en vis uklarhed om, hvorvidt noget er et krav eller en anbefaling/ønske og foreslår derfor, at de tre niveauer adskilles rent grafisk, suppleret med lovhjemlen for at fastsætte retningslinierne.

Kun få emner i udmeldingen har givet anledning til tvivl

Udmeldingen har kun givet anledning til få tvivlsspørgsmål, herunder:

- Manglende opdatering med hensyn til Vindmøllecirkulæret. Et “bør” i afsnit 5.2 om vindmøller (s.54) skulle have været et “skal”.
- Støjbeskyttelseshensyn, afsnit 5.6 (s. 60). Hvilken bemyndigelse har amtet til at fastsætte retningslinier for eller på anden måde planlægge for støj og støjforurening?
- Skal kirkebeskyttelseszonerne (s. 81) gælde alle kirker eller kun nogen?
- Er det et “skal” eller et “bør” at udbygge offentlighedens adgang til kysterne?
- Afsnittet “Alternative muligheder” blev kritiseret for at være irrelevant for så vidt, at de emner, der behandles, allerede er detailregulerede og derfor ikke åbner op for egentlige alternativer.

“Udmeldingen bærer stadig præg af reminiscenser af sektortosser, for meget vrøvl/mange detaljer under “bør” og “kan”, de afsnit man aldrig når til. Man kunne godt halvere tykkelsen af udmeldingen ved at fjerne de afsnit”.

“Udmeldingen er betydeligt bedre denne gang end sidste gang. Pga. det samarbejde der har været mellem Amtsrådsforeningen og Landsplanafdelingen om at skrive den, og pga. den opdeling mellem “skal”, “bør” og “kan”. Det er et væsentligt fremskridt. Og det har gjort den betydeligt mere anvendelig og lettere tilgængelig for brugeren”.

“Men den med alternative muligheder, der synes jeg altså, at man skal begynde at spise lidt brød til. Har man forestillet sig, at hver eneste gang man har lavet en regionplan, skal vi begynde forfra med et alternativ,

eller må man dog ikke sige, at løbet er kørt, til en vis grad. Og hvordan kan man lave alternative scenarier indenfor et område, hvor det er beskrevet præcist, hvordan du skal udpege områder, f.eks. grundvand? For at sige det rent ud, så synes jeg, at det nærmer sig floskler. Alternative muligheder er noget, vi kan bruge på nye plantemaer som f.eks. detailhandel. Vi kan ikke bruge det på udpegningen af truede grundvandsområder.. vi kan ikke engang sætte det til debat, fordi det er beskrevet, hvordan vi skal udpege det”.

“..hvor vi gør en stor dyd ud af at sige: “hvad er retningslinier, hvad er redegørelser, hvad er der sket siden sidst..” der har det en tendens til at smelte lidt sammen i udmeldingen. Der kunne man godt være lidt mere præcis og sige: Her er statens krav, opfordringer og hvad det nu måtte være. Det er klart blevet bedre i forhold til sidste udmelding, men der er stadig sådan en gråzone, hvor man er usikker på, om man bevæger sig indenfor noget, der er krav, eller om det kun er statslige synspunkter. Det kan jo gøres grafisk meget enkelt; “her er kravene, her er opfordringerne, og her er så hjemlen for at fastsætte retningslinierne”...I hvert fald en sandsynliggørelse af, at der er hjemmel i lovgivningen til at fastsætte de krav, for der har været tvivl om hvorvidt der har været hjemmel til fra statens side til at bede om de her ting, og dermed en mulighed for at føre amtet ud i mosen, fordi de fastsætter retningslinier og bagefter får problemer med det i form af klagesager. Men det er ikke det, der skal komme først, det skal en klar deling mellem krav osv.”

“Og hvis man nu skal drille lidt, så er de særlige forhold, der gør sig gældende for hovedstadsområdet puttet ind lidt tilfældigt. Der kunne man overveje, hvordan det spiller sammen med de andre emner i udmeldingen”.

Udmeldingen i dialogen mellem planlæggere og amtsrådspolitikere

Udkastet til udmeldingen blev behandlet politisk i alle amter, og på den måde er indholdet kendt af politikerne. Herudover bruges selve udmeldingen kun lidt i den daglige kommunikation mellem forvaltning og politikere i de relevante udvalg. Flere amter har kort gennemgået udmeldingen på et indledende seminar om regionplanlægningsrevisionen, mens Vejle amt bevidst har undladt at gennemgå den, for ikke at bremse en regionalpolitisk debat. Herudover bruges udmeldingen som reference i det daglige arbejde med at udarbejde og forvalte regionplanlægningen, og relevante afsnit indgår i regionplanernes afsnit om retningslinier for planlægningen og den tilhørende lovgivning m.m.

En informant fortæller om dialogen med politikerne:

“Normalt kommunikerer vi med dem (politikere, red.) ved at lave uddrag og indstillinger og sammendrag. Vores primære kommunikation er ikke at give dem Lov om Planlægning, den statslige udmelding osv. Vi laver en orientering om, hvad hovedbudskabet i den er. Men samtidig, - jo bedre de bliver de her, - de sidste, både udmeldingen og Landsplanredegørelsen, har vi sendt ud til amtsrådspolitikere sammen med det korte resumé. Fordi vi synes, det er letlæseligt, og det er noget, politikerne godt kan kapere. Men i vores kultur er det stadig primært os, der bearbejder tingene. Men det kan da godt være, vi kan undgå det. Ofte beder politikerne også om vores vurdering af, hvad vores lokale kommentar er til det her”.

Det konstateres, at hvis udmeldingen skal have politikernes interesse, skal den have politiske, ikke tekniske budskaber, og den skal være enkel, klar, overskuelig, lettilgængelig og letlæst.

“Politikere vil tale med politikere. Hvis vi skal have amtsrådet til at interessere sig for den statslige udmelding, så skal det være ministeren, der står bag. Og en af de ting, du i øvrigt gerne må tage med, er, at det er en god idé, at ministeren holder et præsentationsmøde, men det er en utroligt dårlig idé, at han ikke overværer mødet, i hvert fald i sin fulde udstrækning... Det er simpelthen undergravende. Så hvis de møder skal holdes, og det synes vi, at de skal, de er gode - så skal han også være der. Med den minister der er nu, så kan man roligt sætte ham til at styre en diskussion, for han er faktisk sk...god til det.”

“Den (udmeldingen, red.) er god nok, for den har et budskab, den kunne da godt få politikerne til at interessere sig for den. Men det skyldes nok også, at der var et emne, de var uenige i”.

“Jo mere enkelt, klart og overskueligt det er, des større er sandsynligheden for, at de (politikerne, red.) prioriterer at sætte sig grundigt ind i dette emne, - at de hurtigt kan få et overblik over og en forståelse for emnet”.

Udmeldingens største nytte er, at den er en håndbog for regionplanens indhold

Udmeldingens største nytte er, set fra flere amters synspunkt, at man hvert fjerde år får et katalog, en håndbog med en status for, hvad regionplanen skal indeholde. Herved bliver udmeldingen et godt instrument til at forklare amtsråd og nyvalgte udvalg, hvad amtet er forpligtet af staten til at gøre. Udmeldingen giver nogle rammer for planlægningsprocessen med hensyn til emner og krav om dokumentation, som man ikke kan komme udenom, og på den måde kan udmeldingen styrke administrationen på nogle områder.

Fire ud af fem amter anfører, at udmeldingen ikke bruges i kommunikationen med amtets borgere i øvrigt. Det begrundes med, at (a) staten ikke skal bruges som undskyldning for indgreb overfor borgerne; (b) udmeldingen har et generelt, nationalt perspektiv, mens regionplanlægningen netop er regional og behandler netop de emner, som amtet finder vigtigt. Samtidig anfører et femte amt dog, at udmeldingen bruges som udgangspunkt for dialogen med kommunerne, blandet andet med hensyn til kravene om at begrænse arealudlæggene til byggeformål.

2.6 Udmeldingens tilblivelse - vurdering af processen

De fem amters informanter blev gennem en række spørgsmål bedt om at vurdere forløbet med at udarbejde udmeldingen, om udmeldingen blev lavet tidsnok i forhold til region

planlægningen, om deres egen rolle, og om deres holdninger vedrørende inddragelse af andre statslige myndigheder, kommuner og interessenter i øvrigt.

Udmeldingen kom for sent i forhold til regionplanlægningen i to amter, da den ikke udkom ved sommerferien 1998 som lovet, men først et halvt år senere, hvor det første amt netop var ved at færdiggøre debatoplæg til idéfasen. Tre amter er forsinket i forhold til den planlagte regionplanproces, så for dem kom den tidsnok.

“Jeg synes i virkeligheden, at det væsentligste (ulempen ved udmeldingens tilblivelse, red.) var, at vi sad og ventede meget længe på den endelige udmelding, og vi vidste ikke ret meget om, hvad der blev forhandlet om, og hvad vi kunne forvente os i forhold til udkastet, så vi var lidt handlingslammede i flere måneder”.

“[I udmeldingens s. 67 om vandressourcer står der, at...,red.].. “kriterierne for udpegning af nitratfølsomme indvindingsområder vil blive beskrevet i Miljøstyrelsens zoneringsvejledning” - “som snarest vil blive udsendt”, og nu er vi faktisk ret langt henne i perioden, men der ligger altså lige i øjeblikket et syvende udkast, der har været i høring, og der ligger nu fra Amtsrådsforeningen et forslag til en omfattende revision af syvende udkast...Men der er ingen tvivl om, at vi bliver hængt op på den vejledning, når nu regionplanen skal til at vurderes af staten. Men den kommer jo ret sent i forhold til planperioden”.

Teknikere fra alle amter har deltaget i et eller begge af de to teknikermøder, der afholdtes i forbindelse med udmeldingens tilblivelse. Herudover afholdt redaktionsgruppen og teknikere fra fem amter et arbejds møde om byvækst. Alle amter anførte, at Amtsrådsforeningens, amtsrådspolitikernes dialog med Landsplanafdelingen havde været god og afgørende for de ændringer, der kom i den endelige udmelding i forhold til udkastet. Det førte bl.a. til ændringer med hensyn til byvækst og afklaring af, at staten ikke havde hjemmel til at kræve hovedstadsenhedernes koordinering på grundvandsområdet. Det blev derfor anbefalet, at det blev fast praksis at bruge Amtsrådsforeningen ved udmeldingens udarbejdelse.

“..det er sådan en proces, hvor man har skullet helt op at stå på de hårde nagler for at få ændret noget i den. Der var ikke en dialog, hvor amterne kunne komme ind med gode råd og så se, at de også røg ind i processen. Det var først i det øjeblik, at Amtsrådsforeningen sagde, at “vi må have en forhandling med ministeren”, at der blev redigeret i den”.

To amter roste den proces, der havde været, fordi den resulterede i en form for udmelding, som med opdelingen i nogle klare henstillinger i skal, bør og kan, “faktisk er blevet til et meget godt redskab”. En af informanterne stillede sig dog samtidig tvivlende overfor værdien af teknikermøderne, fordi de ikke kunne give klare signaler om det, der reelt var politiske sager, og at Landsplanafdelingen muligvis var gået galt i byen for så vidt, at de havde øget detaljeringsgraden for at imødekomme teknikernes ønske om noget at styre efter, hvor resultatet havde været politisk protest over indskrænkning af amternes selvbestemmelse.

“Til gengæld har den proces, der har kørt omkring udmeldingen denne gang resulteret i en form og metode, en form for udmelding, som det vil være synd at ændre væsentligt på, for den er faktisk blevet til et meget godt redskab nu...Simpelthen den måde at dele det op i nogle klare henstillinger, i “skal, bør og kan” - klare måder at dele den op på, har givet den en hel anden kvalitet end det forslag, der kom ud”.

Informanter fra to amter havde deltaget i mødet om byvækst. Det blev af alle karakteriseret som et godt møde med nogle fine diskussioner. Man havde diskuteret problemer ved statens måde at gøre det på og alternativer til dette. En af informanterne beklagede dog, at man ingen tilbagemelding fik efter mødet, og da det ikke førte til nogen ændringer i den endelige udmelding, oplevedes det lidt som om man ikke havde haft reel indflydelse, at det måske bare var “en afvaskning”. En informant fra et andet amt så heller ikke noget reelt fingeraftryk efter mødet, men fandt, at den form for dialog er lovende for samarbejdet mellem Landsplanafdelingen og amterne:

(Kommentar vedr. arbejds mødet om byudvikling og byvækst:)

“Emnet var byudvikling. Der var også folk fra andre ministerier, Strukturdirektoratet osv. Det var en god idé, for der hører man hinandens synspunkter direkte i stedet for i formidlet form, hvor man i højere grad kan hygge sine egne kartofler. Her måtte man stå ansigt til ansigt, skændes og diskutere. Det giver...synergieffekt. Det giver en større forståelse for problemstillingerne, når man sidder sammen og diskuterer det. Det har vist også været Landsplanafdelingens problem at skulle formidle vores (amternes, red.) indimellem “grove” ting, - nu kender vi dem jo, så kan vi godt være grove indimellem. Men de vil nok også gerne, at deres samarbejdspartnere hører det direkte fra os for at få en dialog i gang, så vi alle forstår hinanden bedre....

...Efter mødet lavede de noget helt andet, nemlig dét, de hele tiden havde sagt, at de ville, i forslaget...Det mødte grov modstand fra Amdsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening, og så blev det blødt meget op i den endelige version...

Det er jo en ny måde at lave denne udmelding på, og det er et nyt forum. Der ved vi jo godt, at så skal det have sin tid til at komme til at fungere, tingene skal finde sit leje, man skal lære hinandens sprog...og det tager lang tid. Jeg tror, at det på længere sigt har en gavnlige effekt, at man ikke længere kan skjule sig bag sin skærm. Og det er både til den ene og den anden side. For vi hørte jo også nye ting, som vi ikke havde tænkt over før. I det hele taget er det vigtigt, at vi nu har en ny og tættere dialog med vore kolleger i Landsplanafdelingen, end vi har haft hidtil. Det har gjort tingene nemmere, fået det til at glide. Så kan der så opstå tåbeligheder til sidst, som der skete sidste gang, men det får vi også løst.”

Tre af amterne anbefaler, at de to teknikermøder i stedet afløses af møder med mulighed for egentlig dialog og erfaringsudveksling, f.eks. i form af arbejdende værksteder (workshops) om særlige temaer, alt efter hvad der er relevant for de enkelte amter.

Amterne havde følgende forslag til udarbejdelsen af den næste statslige udmelding:

- Arbejdende værksteder/temamøder, fremfor orienterede teknikermøder, for derigennem at inddrage amtsteknikerne mere aktivt og bruge deres erfaring.
- Landsplanafdelingen skal gøre rammerne for dialogen om udmeldingen med amternes teknikere klar. Den skal sætte grænser for, hvad der er til diskussion og dermed, hvad der kan ændres, og hvad der ikke står til at ændre. Som det anføres: “Det betyder ikke, at vi (amterne) så ikke vil diskutere det med Landsplanafdelingen, men det bliver så på nogle andre præmisser”. (underforstået: politisk forhandling).
- At ministeren igen deltager aktivt på et møde og er til stede på hele mødet. At der bliver rum for egentlig politisk drøftelse mellem stat og amter for at udbrede udmeldingens budskab mere effektivt (politikere vs. embedsmænd) og for at styrke den direkte kontakt mellem politikerne på regionalt plan og på landsplan.
- Udmeldingen udarbejdes, som man udarbejder regionplanen, dvs. med en indledende idéfase, hvor et debatoplæg sendes i politisk høring ude i amterne, efterfulgt af 1-2 høringsfaser. Det foreslås for at skabe dialog og give amterne indflydelse på udmeldingens indhold. For at sikre, at udmeldingen kommer tidsnok til alle amters regionplanlægning, foreslås det, at processen starter kort tid efter, den nuværende regionplanrevision er afsluttet.

Fremtidige udmeldinger kan evt. inddrage flere styrelser/ministerier i arbejdet og skal være niveau-mæssigt mere ensartede på tværs af emner

Fra et amt foreslås det, at man inddrager flere ministerier, herunder Sundhedsministeriet, Erhvervsministeriet, og Finansministeriet i udarbejdelsen af udmeldingen for derigennem at fremme den tværfaglige planlægning, som omfatter alle sektorer i samfundet.

“Udmeldingen beskæftiger sig kun i begrænset omfang med andet end fysisk planlægning. Det er Miljø- og Energiministeriets områder, og Trafikministeriet. Der kunne man savne, at man inddrog f.eks. Sundhedsministeriet og Erhvervsministeriet, som man gør nu i Landsplanredegørelsen.. Måske også Finansministeriet”.

To amter noterer, at de enkelte emner i udmeldingen er fagligt, niveaumæssigt forskellige og foreslår, at man i højere grad prøver at lave et fælles niveau, idet man mere aktivt overvejer, om de enkelte emner, problemstillinger er tilstrækkeligt væsentlige til at medtage i en statslig udmelding.

Et amt anfører, at de allerede nu har oplevet, at ministerier kommer med særskilte indsigelser til regionplantillæg. Det er ministerier, som har forpligtet sig i henhold til de krav, an

befalinger og ønsker, der står anført i udmeldingen, og man ville derfor ikke forvente udsigelser fra deres side udover dem, der går igennem Landsplanafdelingen.

Inddragelse af andre interessenter end amterne ved udarbejdelse af udmeldingen

Hvem der skal inddrages i udarbejdelsen af udmeldingen afhænger af det perspektiv, man tager. Informanter fra to amter havde den klare opfattelse, at den statslige udmelding er statens politik og udelukkende et anliggende mellem staten og amterne. Hvis der er noget, staten skal have drøftet med kommuner, organisationer eller andre udenfor staten, skal det være afklaret, før udmeldingen laves. Kommunerne som sådan skal derfor heller ikke involveres, selvom de indirekte påvirkes af udmeldingen via amternes planlægning. Ligeledes har interesseorganisationer heller ikke nogen rolle. Derimod er det udmærket, at Kommunernes Landsforening deltager som observatører.

Informanter fra to andre amter mente derimod, at kommunerne netop burde involveres mere aktivt, fordi de, måske pga. udmeldingens detaljeringsgrad, bliver påvirket meget af udmeldingens krav og samtidig er dem, der er mest i opposition, f.eks. i relation til kravene om at begrænse byvæksten. Det ville samtidig fremme kommunernes kendskab til og forståelse for statens krav, f.eks. vedrørende byggeforbud i kystzonen, og altså muligvis fremme implementeringen af den statslige politik.

Flere amter konstaterede et praktisk problem i at organisere høring/inddragelse af samtlige kommuner og evt. interesseorganisationer, at det ville forlænge processen yderligere. Et amts informanter overvejede, at eventuel høring af interesseorganisationer skulle ske på regionalt plan og ikke nationalt, hvis det skulle give mening i forhold til amtets planlægning.

2.7 Opfølgning

De fem amters informanter blev afslutningsvist spurgt om, hvordan Landsplanafdelingen bedst kan følge op på denne statslige udmelding, og hvad amterne kunne have af ønsker til et planlagt seminar om byvækst.

Den bedste opfølgning er at lave indsigelser, hvis ikke amterne efterlever udmeldingens krav.

Informanter fra fire ud af de fem amter anførte, at den måde Landsplanafdelingen og staten som sådan bedst kunne følge op på den statslige udmelding, ville være ved efterfølgende at

gøre indsigelser alle de steder og netop kun de steder, hvor udmeldingens krav ikke er blevet fulgt. Det har følgende to aspekter:

- Tidligere udmeldingers krav er ikke konsekvent blevet fulgt op af indsigelser. Det har dels ført til ærgrelser hos de amter, der har lagt sig i selen for at efterleve kravene, for at konstatere, at der alligevel ikke kommer indsigelser overfor de andre amter. Dels har det skabt mistro til udmeldingens gyldighed: Man tror ikke helt på kravene, før man har set, om det reelt får en virkning, hvis ikke de efterleves. De fire amters informanter konkluderede derfor samtidig, at den fremtidige udmelding bør være entydig og begrænse sig til at medtage de krav (og anbefalinger), som man virkelig mener er vigtige og derfor *ved*, at man vil gøre indsigelser mod, hvis ikke de følges.

“..så forventer vi, at staten melder ud med alle politisk holdbare krav, som vi så kan indrette os efter. Og hvis ikke vi indretter os, så må vi enten tage en politisk forhandling eller vi må lave planlægningen og afvente indsigelsen. Så er udmeldingen et fremragende samarbejdsinstrument”.

“Derfor bør udmeldingen være så præcis og klar at den kun har dét med, der er nødvendigt og tilstrækkeligt for, at amterne helt præcist ved, at hvis det er i overensstemmelse med det, så er deres plan også automatisk accepteret. Og det er jo dét, der er så spændende - om det også er dét, der rent faktisk sker, eller om man begynder at dykke ned i teknikken og faktisk kræver en dokumentation, som ikke er meldt ud”.

- Der kommer fortsat indsigelser fra de enkelte styrelser og ministerier i forbindelse med udarbejdelse af regionplantillæg, debatoplæg m.m. på trods af, at udmeldingen er bindende for de styrelser og ministerier, der har deltaget, og således gerne skulle være statens ene stemme overfor amterne.

“Nu hvor man er blevet tvunget til at skrive “skal”, så tvinger man jo også sig selv til at administrere det, går jeg da ud fra. At staten nu er opmærksom på, i alle sine kringelkroge og sektorer, at nu er der altså nogle ting, vi er enige om, at det skal alle amter f..., og så vil vi også gøre indsigelse. Det har sikkert også stået i de tidligere, men staten har ikke gjort det alligevel, eller staten har ændret opfattelse. Vi har altid haft problemet, at staten er et mangelhovedet uhyre. Vi har så gjort, hvad vi kunne for at gøre staten til et eenhovedet uhyre, ved konsekvent at samarbejde med Landsplanafdelingen”.

Herudover fremkom følgende ønsker til opfølgning:

- Mulighed for opfølgende dialog og sparring med Landsplanafdelingen og de øvrige amter, f.eks. med hensyn til at håndtere detailhandelsområdet og få afklaring på de problemer, der opstår, når et emne skal gennemføres i praksis.

“Der stopper staten hele tiden, nu har de lavet en udmelding, og så må vi (amterne, red.) finde ud af at løse opgaverne. Der er nogle områder, hvor der også efterfølgende er behov for dialog, eller flere udmeldinger, fordi der opstår problemer. Og konkret på detailhandelsområdet opstår så mange tvivlsspørgsmål og ting, der burde løses på en eller anden måde, men hvor vi stort set er sat ude af stand til at løse dem. For der er

ikke mere dialog med staten. De har lavet den lov, den betænkning og den udmelding de skulle lave, og så er det op til os. Der synes jeg nogle gange, at man bliver ladet i stikken ved, at der ikke bliver fulgt op”.

“...vores kontakt ind til Landsplanafdelingen er via telefon, da vi kender en stor del af menneskene derinde, så man kan sige ting til hinanden, få hurtige tilbagemeldinger, forhandle indsigelser over emails. “Hvis vi nu gør sådan og sådan, hvad så?” så ligger der noget, man kan forholde sig til relativt hurtigt. Jeg synes, det er en meget bedre, mindre formel kontakt. Landsplanafdelingen er blevet mere synlige med deres initiativer, mere åbne. Og det bliver mere og mere, det er godt”.

- Opfølgning i form af at definere nøgleindikatorer på nogle nøgleområder, måske lidt i stil med Finansministeriets begreb om “benchmarking”.
- Viden og udvikling af metoder til håndtering af (1) landbrugets forurening versus naturbeskyttelse; (2) styrkelse af offentlighedens adgang til naturen, de udyrkede arealer; (3) kvaliteten af flora og fauna på land, bl.a. om maskevidden i det åbne land, om hvordan man kæder småbiotoper sammen; (4) trafik og miljø i de tyndtbefolkede områder, hvor den kollektive transport, herunder statsbanerne, nedprioriteres.
- At Landsplanafdelingen tager initiativ til fagmøder, hvor emneområder videreudvikles. Seminarer om vigtige emner som f.eks. byudvikling, detailhandel, jorddeponering, grundvand. Men det er vigtigt, at de ligger tidligt i regionplanfasen, før teknikerne får travlt med at færdiggøre planen.
- At de lovede opfølgninger rent faktisk også gennemføres tidsnok til, at amterne har nytte af dem. Et eksempel på det modsatte var et pilotprojekt vedrørende kulturhistorie, der skulle udarbejdes i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen som opfølgning på 1997-udmeldingen, men som endnu ikke er afrapporteret.
- En informant mener, at nærværende evaluering af udmelding til regionplanrevision 2001 er en god opfølgning, men forventer dermed også at resultaterne herfra slår igennem i forhold til den kommende udmelding, da det ellers vil være frustrerende.

Der er interesse for et seminar om byvækst - men i et bredere perspektiv end i udmeldingen.

Direkte adspurgt udtrykte de fleste informanter stor interesse for et eventuelt seminar om byvækst.

Informanterne var generelt utilfredse med den nuværende udmeldings behandling af byvækst og begrænsningerne i udlæg af arealer til byvækst ud fra den betragtning, at det begrænser den regionale og lokale handlefrihed, og at en 12-årig tidshorisont slet ikke harmonerer med kommunernes behov for langsigtet planlægning af udviklingen i infrastruktur, skolevæsen mv. Der blev udtrykt manglende forståelse for den generelle, statslige interesse i at gå ind og regulere på disse arealer. En informant anførte, at hvis det handlede om hen

synet til jordbruget, så syntes nytten af at begrænse arealudlægget til byvækst af hensyn til jordbruget at være marginal i forhold til alle de områder, der pt. udlægges til skovrejsning og våde enge.

“Vores synspunkt er, at byvæksten ikke øges, fordi der er udlagt et større areal til byvækst. Og hvis man har for stort areal-forbrug, burde man rette det via byggelovgivningen. Det giver ikke i sig selv et overforbrug at have udlagt flere arealer, end man får behov for”.

“Udmeldingen er firkantet mht. at vi f.eks. kun må have udlagt arealer til boligformål for de næste 12 år...Hvis man laver den tidshorison for kort, så giver man kommunerne et problem med deres investeringer i infrastruktur. Det er urealistisk at forestille sig, at en kommune kun må tænke 8 år frem, når de skal til at lave veje og kloakker, bygge skoler ud”.

“Jeg ved ikke, hvor meget kamp om jorden der er i forhold til byvækst. Skovrejsning, våde enge, grundvandsbeskyttelse giver virkelig indhug i landbrugsjord, og så skal der også være naturbeskyttelse. Hvorfor kaster man sig lige over byvækst, hvorfor er det et problem? Man kunne måske få mange flere arealer, hvis man bruger de andre håndtag”.

To amters informanter anførte, at det var vigtigt netop at diskutere, hvordan behovet for byudvikling er, og på hvilken måde man vurderer, at behovet er der, f.eks. når man taler om rummelighed i forhold til forskellige typer bebyggelser og de forskellige amters situation mht. befolkningstæthed, vækstrate mv.

“Det kunne godt være, man regionalt kunne finde en god løsning. Men der er det ligesom forudbestemt i den statslige udmelding, at byområder må ikke inddrages, før al gammel jord er omdannet”.

“Der ligger en stor fortætningsrummelighed ude i vore landsbyer forstået på den måde, at hvis man lægger den betragtning, at en gennemsnitsgrund i et parcelhuskvarter er 1200 m², ja så kan der ligge mange parcelhuse i landsbyerne, og så er fortætningsrummeligheden meget stor. Men det er jo helt urealistisk at forestille sig, at vi vil udbygge der, for der er mange andre interesser at varetage ude i landsbyerne. Ikke mindst kulturhistoriske interesser, som gør, at det aldrig vil kunne lade sig gøre. En af øvelserne har derfor været at få et realistisk forhold til den rummelighed, som skiller tingene ad, da rummelighed er forskelligt, alt efter hvor i hovedstadsområdet man befinder sig. Vi har forsøgt at få hold på det ved at diskutere det med kommunerne, om de har et overblik over, i hvilken omsætningstakt fortætningsrummeligheden bliver realiseret”....der ligger et klart potentiale i forhold til næste udmelding, i en diskussion mellem stat, amter og kommuner om beregningsgrundlag i forhold til byudvikling, og det er vigtigt at lægge nogle realistiske antagelser til grund for den byudvikling... Kommunerne kan ikke genkende de tal omkring fortætningsrummelighed, for den er umulig eller meget svær for kommunerne at styre”.

Et tredje amt anførte, at et byvækst-seminar skulle tage udgangspunkt i nogle overordnede målsætninger som man så beder amterne komme med ideer til, hvordan man kan nå. Det kunne f.eks. handle om, hvordan man regionalt hjælper kommunerne med at lave nogle gode byer og ikke om detailregulerings spørgsmål såsom, hvordan man begrænser areal

udlæg til byvækst. I lighed med dette anførte en informant, at det vigtigste er: “at man har nogle udviklingspotentialer og muligheder lokaliseret, som kan tages i brug, og at regionplanen på den måde også er et redskab til at anvise nogle muligheder fremfor, at det skal være en snæver ramme”. I kontrast til dette synspunkt mente en informant, at begrænsningen på arealudlægget var statens forsøg på at tvinge amt og kommune til at føre en mere aktiv politik for deres regions udvikling, end de hidtil havde gjort.

“..det handler jo om, at kommunerne må sætte sig lidt mere aktive mål for, hvad de vil. Ud fra den vinkel kan jeg godt forstå det. Problemet er, at kommunerne - og amterne for den sags skyld - ikke har nogen aktiv politik på, hvordan deres region skal udvikle sig. Problemet er ikke, at der ligger sådan nogen (uudnyttede arealer til byvækst, red.) der. Det er en afledt effekt af det første problem”.

Referencer

Miljø- og Energiministeriet, Landsplanafdelingen 1998. *Statslig udmelding til Regionplanrevision 2001*. Miljø- og Energiministeriet, Landsplanafdelingen, København.

Personlige meddelelser

Lisbeth Øhrgaard, Landsplanafdelingen, Miljø- og Energiministeriet

Lisbet Ogstrup, Landsplanafdelingen, Miljø- og Energiministeriet

Bilag 1 Deltagere

Fyns Amt

Michael Kavin, regionplanlægger

Roskilde Amt

René Lønnee, afdelingsleder

Gert Agger, regionplanlægger

Storstrøms Amt

Johan Landgren, kontorchef

Lars Linnemann, regionplanlægger

Ejner Nielsen, fagchef

Vejle Amt

Birger Kristoffersen, regionplankoordinator

Peter Sepstrup, regionplankoordinator

Steen Schwærter, biolog

Viborg Amt

Karsten Bay Christensen, regionplankonsulent

Karl Johan Legaard Jensen, landinspektør

Bilag 2 Interviewguide

Interviewgruppe

Viborg, Vejle, Fyns, Roskilde og Storstrøms Amter.

- Medarbejdere med hovedopgave at udarbejde/koordinere regionplanlægningen i amtet
- Medarbejdere med hovedopgave at udarbejde sektoroplæg til regionplanlægningen og teknikere, der sidder med den opfølgende forvaltning og administration inden for: byvækst, landdistrikter, natur, vandkvalitet, grundvand og kystnærhedszonen.
- Chefansvarlige for regionplanlægningen.

Formål med interviewet

Formålet er at evaluere *Statslig udmelding til regionplanrevision 2001* som et instrument i regionplanlægningen på tre områder:

- Udmeldingens faglige kvalitet, brugbarhed og bearbejdning af planemnernes problemer og indbyrdes sammenhænge (udmeldingen som teknisk værktøj).
- Udmeldingens anvendelse som grundlag for samspillet mellem forvaltning og amtsråd.
- Tilvejebringelsen af udmeldingen, herunder inddragelse af forskellige parter.

Jeg interviewer fem amter og er derfor interesseret i at høre om det, som I synes er vigtigt for netop jeres amt og de forhold, I arbejder med.

Introduktion til interviewet

Tak fordi I vil lade jer interviewe. 1½ time ok?, jeg vil gerne bruge båndoptager, så jeg kan koncentrere mig om vores samtale. Hvis der er noget, I ikke vil have på bånd, slukker jeg med det samme. Information herfra er til brug for en intern rapport i Landsplanafdelingen, som sammen med andet materiale vil indgå i en samlet debat med Amtsrådsforeningen om den statslige udmelding. Egentlig anonymitet kan jeg ikke love, da jeg refererer de forskellige amter i rapporten, men I får rapporten til kommentering i oktober og citationer med navns nævnelse vil kun ske efter aftale med Jer. Har I spørgsmål til projektet eller interviewet, vil jeg være glad for at svare på dem.

Foreslåede spørgsmål

Informanternes baggrund

Hvad er jeres arbejdsområder (i forbindelse med planlægningen)?

Hvor længe har I arbejdet med regionplanlægning?

Har I erfaring fra andre amters regionplanlægning?

Udmeldingen, læst og anvendt?

Hvornår modtog I udmeldingen, hvem har udmeldingen?

Har I læst noget af udmeldingen? (Hvordan læser I den? Dele eller det hele, fra en ende af eller kun afsnit?)

Har I diskuteret udmeldingen, i amtsforvaltningen, med politikerne?

Har I anvendt udmeldingen i planlægningen, siden den udkom?

Regionplanlægning - idémylder

Hvad oplever I hver især som de største udfordringer/problemer i regionplanlægningsprocessen?

Er der nogen af disse problemer, som den statslige udmelding kunne gå ind og afhjælpe?

Gør den det? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvad er, for jer, den største nytte ved udmeldingen?

Hvad kan den ikke, som I måske havde forventet, at den kunne?

Udmeldingens faglige indhold - samlet set og emnevist

Lever udmeldingen op til dens formål om at tilkendegive rammerne for den statslige gennemgang af revisionsforslagene? Lægger vi (staten) alle kortene på bordet? - Mangler der noget, står der mere?

Skal udmeldingen beskæftige sig med samtlige regionplanpligtige emner?

Eller kun med dét, der er nyt?

Bliver udmeldingen dermed for lang vs. mindre brugbar som håndbog for offentligheden?

Hvor uddybende skal behandlingen af planemnerne være i relation til lovgivning bagved?

Hvor uddybende mht. den afvejning, der skal foretages mellem de forskellige interesser?

Hvilke emner og problemstillinger kunne I ønske blev fastholdt henholdsvis givet høj prioritet i næste udmelding?

Er der opstået tvivlstilfælde pga. udmeldingen? Hvilke?

Sammenhænge på tværs af faglige emner

Hvordan planlægger I - i praksis - på tværs af de forskellige faglige emner? Hvordan håndterer I eventuelle modstridende hensyn (mellem f.eks. trafik og natur)?

Hvad er de største problemer/udfordringer i den tværgående planlægning?

Hvordan bidrager den nye statslige udmelding i den sammenhæng?

Udmeldingen har prøvet at belyse disse sammenhænge på tværs af emnerne. Skal det op-prioriteres/fastholdes/nedprioriteres i den næste udmelding i forhold til 2001-udmeldingen?

(Modvirker den "lag-på-lag" planlægningen? Giver den plads til amtets selvbestemmelse?)

Udmeldingen som kommunikationsredskab mellem forvaltning og udvalg/amtsråd

Hvordan kommunikerer I med amtsrådspolitikerne? Styrker/svagheder?

Hvordan har I anvendt/hvordan forventer I at anvende udmeldingen i dialogen med amtsrådspolitikerne?

Hvad skal der til, for at udmeldingen kan styrke/forbedre kommunikationene mellem forvaltning og amtsråd? Lever den op til det? (indhold, form, dybde og længde)

Har I anvendt/forventer I, at udmeldingen finder anvendelse i forhold til amtets borgere i øvrigt?

Udmeldingens tilblivelse

(Udmeldingen påbegyndtes i efteråret 1997, udkom december 1998)

Kom udmeldingen for tidligt, for sent eller på det rigtige tidspunkt?

(set i forhold til jeres arbejde, set i forhold til evt. andre ting?)

Strakte tilvejebringelsen sig over for lang/passende/kort tid?

Hvornår og hvordan er I blevet informeret om udarbejdelsen af 2001-udmeldingen?

Hvornår og hvordan har I været involveret i udarbejdelsen af 2001-udmeldingen?

Hvad opnåede I derved, hvilke ulemper har det haft?

Deltog I på de to teknikerseminarer i nov. 1997 hhv. dec. 1998?

Er der noget, I gerne havde set, var anderledes i den forløbne proces?

Hvordan vil I gerne involveres næste gang?

I denne statslige udmelding har LPA nedsat en redaktionsgruppe med repræsentanter fra de relevante ministerier for at kunne samordne og tilpasse de forskellige sektormyndigheders interesser.

Hvordan synes I, at Landsplanafdelingen kunne tilrettelægge arbejdet bedst i forhold til de statslige myndigheder?

Foretrækker I det nuværende forsøg på samordning, eller så I hellere, at I fik de forskellige sektorhensyn "ucensureret"?

Hvem andre ser I som relevante partnere at drøfte udmeldingen med? Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening , NGO'ere? (hvordan, hvornår, hvorfor?)

Amtsrådsforeningen kom med tilkendegivelser i forbindelse med udarbejdelsen af udmeldingen. Hvordan fulgte LPA og andre statslige myndigheder op på dem?

Hvordan synes I, at LPA bedst kan følge op på denne statslige udmelding?

Der planlægges et seminar om byvækst. Har I allerede nu nogle forventninger/ønsker til det?

Læsbarhed

Er udmeldingen logisk/overskueligt opbygget?

Er sproget i udmeldingen enkelt, ligefremt, forståeligt?

Er sprogbrugen så klar, at I ved, hvornår der er tale om deciderede krav, ønsker eller bare forslag?